

KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDÁSZATI NAPILAP.

Előfizetési díj: Egész évre 12 frt., félévre 6 frt., negyedévre 3 frt.

Előfizetések és hirdetések díjak helyben és vidékről a szerkesztőséghez küldendők be.

Helyben előfizethető: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalnál, Demjén L., Keresztély P. kereskedésében. Egyes szám ára 5 kr. o. e.

Szerkesztőség és kiadó-hivatal: belső-tordatúca szűgletén, Csapó S. kereskedésével szemben, 1-ső emelet, feljárás a kaputól jobbra.

Hirdetési díj: öt hasábos garmond sorért 6 kr. s egyszeri beiktatás után 30 kr. bélyegdíj.

Hirdetések felvételnek: Helyben: a szerkesztőségénél, a kiadó-hivatalban, Demjén László könyv- és Keresztély Páfr-papír-kereskedésében. Bécsben: Haasenstein és Voglnerl (Neuer-Markt 11. sz.), Oppelik Alajosnál (Wollzeile 22. sz.), Rudolf Mosse officiel. Zeitungs-Agent (Stadt, Seilerstätte 2), Süddeutsche Annoncen-Expedition Stuttgart. Nyitlér sora 20 kr.

A „KOLOZSVÁRI KÖZLÖNY“

1872 szeptember 1-jétől mindennap egész nagy iver jelenik meg; előfizetési díj: egész évre 12 frt., félévre 6 frt., évnegyedre 3 frt. o. ért.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizető után tisztelet-példánnyal szolgálunk.

Mérséklet és tuzás.

(Sa.) A magyar nemzet államalkotó, és fenntartó erejét századokon át két kuforrásból merít: igyekezett megérteni a kor-intó szavát és józanul számolt a kül- és belviszonyokkal, s ha nem is engedte soha se kialudni a hazaszeretet oltárának vesta-lángját, az önfeláldozás, áldozatkészség fényes példaadása mellett eljárt az élettapasztalat iskolájába és hasznára fordította az ott nyert tanulságokat.

A nemzet vezérei közt minden korban voltak böles mérséklők, de igen tuzásra, elbizakodásra ingerlők is; valahányszor emezek után indult a nemzet akár keleti véralkának hevétől, akár a szenvedések keserűségétől elragadtatva, mindig nyomában járt a czélon tulrohanás, a politikai saltomortale büntetése, mindannyiszor a nemzet higgadt vezéreinek kelle a csorbát kiköszörölni, az elnyomatás súlyát a nemzet vállairól leemelni, szóval: mindig a böles mérséklők oszlatak el a nemzet egéről a borut, mely gyászt hozott vala az egész országra.

Korunkban is így történt. Nem szükség a mindenki előtt ismert eseményeket részleteznünk Deák Ferencz bölesége mutatta meg nekünk is az utat, a melyen a nemzet a kétségbeesés állapotából az alkotmányos szabadság mézejére érhetett el, s az önálló állami létet gyökerében fenyegető, a magyar nemzet politikai vezérszerepét kockára tevő viszonyok súlyos lánczaít széttörhetette, magától távol lökhetette, s hozzá kezdetett az önálló magyar jogállam fölépítéséhez, melyre a haza legjobbjai 1848-ban rakták volt le az erős alapokat.

1867 óta nyitva áll az ut nemzetünk előtt a korszerű fejlődésre, a kettőztetett lépésben, helyes irányban való haladásra.

Szellemi és anyagi tekintetben sokat mulasztott volt a nemzet önhibájából és a roszakarói által nemes törekvései elébe halmozott akadályok miatt; de mihelyt szabadoknak éreztük magunkat, számítottunk arra az óserőre, arra a törhetlen hazafiságra, az annyiszor tanusított politikai érettségre, s e tényezők közrehatását mérlegelve bátran hibeltük azt, hogy buzgalom, kitartás elegendő lesz a nemzetbölesének vezetése alatt mindazon akadályok legyőzésére, melyeket mimagunk és mások teremtettek, összehalmoztak; hiheztük ezt annál is inkább, mert a legujabb babyloni fogság 10 éve több századra is elég keserű tanulságot nyújtott nekünk a legérezhetőbben, a magunk kárával.

Azonban hogy, hogy nem — ennek okait most ne kutassuk — mihelyt nem állt velünk szemben egy hatalmas közös ellenség, ismét felüté fejét közöttünk a pártszenvedély, a politikai tuzás, az önámító elbizakodás.

Amde a nemzet e gonosz szellemeinek megjelenése nem kárhoztathatott teljes megalapodásra, haladtunk, tagadhatlanul haladtunk, de folytonos küzdelem közepette kelle azt tenünk: küzdeni kényszerültünk saját hazánkfiak ellen, bár a politikai ábc-isták se tagadhatták, hogy Hannibal ante portas, hogy az elodázhatlan, égetően szükséges reformok sora végtelenül hosszú. E különben üdvös önisme-

ret, a viszonyok e helyes felfogása sem tartoztatta vissza a politikai ellenfeleket attól, hogy a nemzet böles mérséklőit „hazaárulás“sal ne vádolják, hogy nemzeti létünk egyik legerősebb oszlopát, a törvény-tiszteletet és a nemzeti kormány tekintélyét naponta meg ne rázzák: mint ha csak mindnyája Samson szerepére akart volna vállalkozni.

Már ekkor sokan rebegték: a nemzet jó geniusza, a politikai érettség bucsut vett tőlünk; mások ellenségeink bálitéletéről — (a jármat nem tűri, a szabadságra érelen), megemlékezve, elmondák bizalmasan, hogy a szélesebb körű parlamentarismus nem nekünk való.

Szomorú napokat jegyzett fel történelmünk muzája alkotmányos életünk legujabb korából, midőn az ország önálló állami létét helyreállító, a nemzet szabad fejlődését biztosító, a szebb jövőt előkészítő nemzetközi pactum szerzői jogaink feladásával vádoltattak;

midőn gyilkossággal rágalmazák egyikét azon férfiaknak, kiket a nemzet bizalma hivott meg az ország kormányzására, — s legujabbban,

midőn egy másik országlárt oly alaptalanul és még is oly gyanusítottak afféle beestelen véséssel, melynek árnyékát sem tűrheti el egy honatya, annál kevésbé az, ki egy ország kormányának élén áll.

Szomorú dolog, hogy mindezeket megkelle érnünk, hogy mindezek a magyar nemzet parlamentjének körében mentek véghez; hogy ezek politikai érettségünk kincsét állami jövőnk, e talán egyetlen tőkét így kockára tevék kül és bel ellenségeink nagy örömeire, megelégedésére.

Hát soha se akarjuk bezárni ezt a gyász-könyvet, a mely, ha így tart olyan Mohácsot hozhat az országra, melyből három ezredév mulva sem lehetne többé feltámadás! Hát még most se akarnak hallgatni a böles mérséklet szavára, s bár hallhatják ellenségeink tapsait, örömrivalgását, még is ismét megnyitjuk füleinket a tuzás csábhangjainak, s az elbizakodás sikamlós lejtőjére vezetjük magunkat, hol a csufos elbukás több mint bizonyos?!

Fájdalom, de úgy látszik, hogy a nemzet törvényhozóinak egy része ismét arra tart, bár a történet nagy könyvében megolvashatnak, hová vezet az a taktika, melynek oraculumuma nem a mérséklet, a higgadt bölesesség, hanem a pártszenvedély, a beestelenítő gyanusítás.

Fenekig ki kell triteni a nemzetnek az örömkélyhet, mielőtt a rövidlátók magukba térnének!

Melyik volt az utolsó botrány, mely parlamentünkben véghez ment, mondanunk se kell, bőven megismertettük vele t. olvasóinkat; ha Angliában történt volna ilyesmi, az alsóház korlátai előtt kellett volna az illetőnek bocsánatot kérnie azért, hogy nem csak az ország kormányát s ez által a nemzet akaratát képviselő többséget, hanem a törvényhozás méltóságát is galádul megsérteni merészkedett.

S mit tett ezzel szemben az „erőszakos“nak elnevezett deákparti többség? Hogy egyet-

len csepp olajat se töltsön a szenvedély tüzere csupán arról kíván gondoskodni, hogy ilyes botrányok többé az ország házában elő ne fordulhassanak; hogy a házszabályokban legyen meg a garancia arra nézve, miszerint egyes tag bösz szenvedélye, roszakarata, lelkiismeretlensége ne forgathassa fel a parlament munkássági rendjét ne odázhassa el a legszükségesebb reformtörvények megalkotását, ne tehesse lehetlenné az alkotmányos államháztartás illő uton elrendelését.

S vajlon mi erre a felelet az ellenzék részéről a mely a politikai hibát — mondhatnók nemzetellenes bünt — pártfogó szárnyai alá vette?

A gyanusító által is alaptalannak, nem indokolhatónak bevalot vádat generalisálják; parlamenti vizsgálatot indítványoztatnak 1867-ig visszanyúlót.

Ime hová jutottunk: a legnagyobb mérsékletre, a legkirívóbb tuzás a felelet!

Hová vezetne el az ily módorú párttusa a törvényhozás kebelében indicálva, s folytatva az ezer-torku sajtóban, ha a Deákpart, megemlékezvén a nemzet által reáruházott hatalomról, nem szoritja illő eszközökkel a szenvedélyek árját medrökbe vissza? Böles megfontolással, de egyszemind erélylvel kell ezt gyorsan tennie megemlékezve arról, hogy a nemzet ügyét kell ma mindenkinek szolgálai teljes erejéből, s hogy azok, kik elvakultan folyvást fütik a pártszenvedély mozdonyát nemcsak önmagukban tehetnek kárt, hanem az ország jelenét és jövőjét is kockáztatják.

Országgyűlés.

A képviselőház nov. 22-iki ülése.

Elnök: Büttő, jegyzők: Mihályi, Szenlezey.

A kormány részéről jelen vannak: Lónyay gr., Trefort, Pauler, Tisza, Wenkheim és Szlavy miniszterek.

Elnök következő irományokat terjeszt elő:

Küküllőmegye kérvénye, melyben a kisebb kihágási ügyeket a közigazgatási hatóságok illetékessége alá kéri utasítani. stb. stb.

Mindezen kérvények a kérvény bizottsághoz utasítatnak.

Hely következő indítványt terjeszt elő:

Tekintve, hogy noha már több mint harmadfél hónapja a jelen országgyűlés együtt van, a kormány mai napig sem ismertette a házzal szándékát arra nézve, minő eljárást kíván az ülésszak alatt követni, mit, s minő sorrendben szándékozik a törvényhozás elé terjeszteni, hogy e szerint, a képviselőház kellőleg tájékozva állapíthassa meg működési sorrendét. Tekintve, hogy az idő és munka kellő felosztása első feltétele sikeres munkálkodásnak minden terén, de különösen a törvényhozás terén, hol hosszas tanulmányozás és érett megfontolás nélkül lehetetlen jót s még kevésbé tartósat létrehozni, hol a tervszerűtlenségből származó mulasztások ép úgy, mint az elhamarkodások egész osztályok, sőt egész népek kárára válhatnak: ennélfogva utasítsa a ház a miniszteriumot, hogy a legközelebbi ülések egyikén terjesszen a ház elé egy részletesen kidolgozott, az egész ülésszakra kiterjedő működési tervezet; kinyomatik és felvétele iránt annak idejében határozat hozatik.

Szögényi László mint az állandó igazolási bizottság előadója által előterjesztett jelentés alapján Vladár Ervin oraviczai, — Királyi Pál baksai kerületi, és Pogány Károly abrudbányai képviselők

a szabályszerű 30 nap fenntartása mellett igazolhatnának. Sorshuzás után Vladár a 8-ik — Pogány a 7-ik — és Királyi a 9-ik osztályba beosztatnak.

Ezután Korizmicz László emel szót: Ama sajnos események, melyek o házban már a mult országgyűlés lefolyása alatt, nevezetesen annak bevégezése előtt előfordultak; továbbá az, a mi e házban csak párnap előtt ismét előadta magát, természetüknél fogva tökéletesen alkalmasak arra, hogy hazánk parlamenti tekintélyének fényét, azon jó hitét és véleményét, mely hazánk politikai érettsége felől világszerte tápiáltatott, ha nem is mondom teljesen tönkre tegyék, de mondhatom, hogy tetemesen megkárosítsák.

Vérző szívvel vettem részemről mindig ezen eseményeket tudomásul és sajnáltam, hogy ezen események szinheire ép a mi hazánk parlamentje. Azt találtam — nem tehetek róla, lehet, hogy csalódom — hogy a tulságos szenvedély, mely bennünket vezet cselekményeinkben, nevezetesen a pártszenvedély, a mely nem enged magát higgadt megfontolás által a kellő korlátok közt tartani. Másik oka a jelenségnek házszabályaink tökéletlensége, hiányossága. Nem gondoltunk rá, hogy heves véré nép vagyunk, s a szabályok olyszzerűen vannak tartva, hogy nem nyújtanak elégséges erőt arra, hogy a discussiót a maga idejében a kellő korlátok közé visszavezessük. Ezen meggyőződésből kiindulva én több társaimmal szövetkezve, egy határozati javaslatot terjeszték a ház elé.

Határozati javaslat. Miután már a mult országgyűlés lefolyta alatt a ház tanácskozási szabályai hiányosoknak bizonyultak, a november 18-án előfordult jelenet pedig — nevezetesen a ház egyik tagja által mondott céltalatos és alaptalan gyanusítások a ház méltóságát mélyen sérték és azok kellő megtörására és hasonló esetek megelőzésére a házszabályok elegendő módot nem nyújtanak:

Küldjön ki a képviselőház egy kilencz tagból álló bizottságot, mely a szabályokat átvizsgálván, azok hiányainak pótlására nézve javaslatát mielőbb terjessze a ház elé.

Azon czélből, hogy a módosított házszabályok elfogadtatásuk után azonnal, már ezen ülésszakra kihatólag életbe léphessenek:

utasítsa a ház a miniszteriumot, terjesszen elő törvényjavaslatot az 1848. IV-ik törvényozikk 15. szakaszának módosítása iránt. Kelt Pesten, 1872. évi november hó 22.

Ghyczy az indítvány tárgyalását akadályozni nem kívánja, s annak felvételére a szabályok értelmében határidőt kér kitűzteni.

Simonyi Ernő azon indokból, hogy a Korizmicz által tett indítvány czélja, a magyar parlament méltóságának fenntartása eléressék, a tett indítványval összefüggőleg határozati javaslatot terjeszt a ház elé.

Határozati javaslat. Tapasztaltatván, hogy egy idő óta úgy a képviselőházban, mint a nyilvánosság organumaiban: a hazai s külföldi hírlapokban ismételve, sőt majdnem naponként oly természetű támadások, vádak s gyanusítások emelteknek a magyar kormány ellen általában és annak egyes tagjai ellen különösen, melyek a miniszterek vagy a kormányközegeknek a közvagyon kezelése körüli tisztaközöségét kérdésbe vonják, vagy gyanusítják; tekintve hogy az ily gyanusító támadások s vádak, legyenek azok bár minden alapot nélkülöző pusztá állítások, vagy ráfogások, ha kellő felvilágosítás, vagy törvényes megtörés nélkül hagyatnak, mindenkör ártanak a kormány tekintélyének, mélyen sértik az országgyűlés méltóságát és az állam érdekeire s hitelére a legkárosabb befolyással vannak;

tekintve, hogy ezen gyanusító támadások s vádakra főleg az ország közlekedési eszközei létrehozása, engedélyezése, építése és kezelése körül, a magyar kormány fennállása óta követett eljárás; a lánchíd megváltás, az állam részére felvett kölcsönök, ugymint a miniszterek egy némelyike által

egy bankár consortiumok részére aláírt óriási összegekre menő vasúti szerződések egész sorozata; a nagyobb mérvű közművek mint p. a fumei kikötő, pályaudvar s más tengerparti művek, a pesti sugárút, a margitszigeti lánczid stb. engedélyezése az államjóságok és erdők vagy eladása vagy bérbeadása az országgyűlés tudta, beleegyezése s felhatalmazása nélkül, szolgáltatott alkalmat, különösen akkor, a midőn mint ez a letőbb esetben történt, az ily szerződések, engedélyezések el és bérbeadások, a nyilvános szabad pályázat kizárásával vagy mellőzésével történtek;

tekintve, hogy az ily gyanúsítások ellen az egyedüli sikeres óvszer a kormány vesztett tekintélyének, az országgyűlés sértett méltóságának és az ország megingatott hitelének helyreállítására ez egyedüli mód a helyes s tökéletes nyilvánosság és a már eddig kötött vagy létrejött szerződések, engedélyezésekkel és bérbeadások körül követett eljárás teljes földterítése:

Határozta el a ház:

Miszerint a m. kir. felölő miniszterium alakulása óta létrejött mindenféle közlekedési eszközök, úgy mint kőutak, csatornák s más vízi munkák s vasutak létrehozása, a lánczid megváltása, az állam kölcsönnek fölvétele, a fumei kikötő, pályaudvar s más ott az állam költségén létesített vagy folyamatban levő közművek; — a pesti sugárút s margitszigeti hid kiépítése iránti engedély, — az állam kezelése alá tartozó kőutak kavicsolásának kezelése alá tartozó kőutak kavicsolásának bérbeadása s a kötött szerződések végrehajtása, — az állami javaknak eladása vagy több mint 6 évre való bérbeadása, a temesvári, hradeki, határvidéki s más erdők el s illetőleg bérbe adása körül követett eljárás minden tekintetben megvizsgálására a képviselőház tagjai közül egy 6 tagú bizottság küldetik ki.

A bizottság tagjai oly módon választatnak, hogy a titkos szavazásnál használt cédulákra a ház minden tagja csak 3 nevet ír, s az így a legtöbb szavazatot nyert 6 képviselő fogja a bizottságot képezni.

A bizottság a képviselőház tagjai közül közmegállapodás után egy hetedik tagot választ elnöknek, ha a bizottság hat tagja az elnök választására nézve 3 nap alatt megállapodásra jutni nem bírja, akkor a bizottság hat tagja sorshuzás által naponként meghatározandó sorrendben fogja az elnöki tisztet teljesíteni. A szavazás mindenkor kivétel nélkül titkos, melyben a bizottság minden tagja részt vesz. Ha a szavazatok egyenlők, az elnök döntő szavazattal bír.

Belátása szerint, s a felmerült körülményekhez képest a bizottság bel- és külföldi tanukat és szakértőket is kihallgathat, kiknek költségei és napidijai a képviselőház pénztárából utalványozandók.

A bizottság minden ülései nyilvánosak lesznek, zárt értekezlet semmi szín alatt sem tarthat. Munkálatait bevégezve véleményes jelentést ad a főnökeinek a multban követett, s a jövőben követendő ellátást illetőleg. Üléseiről a bizottság gyorsírói naplót s jegyzőkönyvet vezetnek, melyet kinyomatván a bizottság véleményes jelentésével együtt a képviselőház elé terjesztetnek. (Derűlttség jöjjön.)

Mind két indítvány illetőleg határozati javas-

TÁRCZA.

Benjamin Constant és Laboulaye.

B. Constant műveit most újabb kiadta s bevezetéssel ellátta Laboulaye. Ez irodalmi eseményről a „J. des Debats“ a következőleg szól:

Benjamin Constant-nak az alkotmányos politika- és a képviselői tudományról írt művei most hagyják el a sajtót második kiadásban. 1861-ben Laboulaye két kötetben egyesítette mindazt, ami Benjamin Constant iratai között e tárgyra vonatkozólag figyelemre méltó és nevezetes volt: az első kiadás rövid idő alatt elfogyott, ez leendő sorsra kétségtelenül az épen most megjelent második kiadásnak is; mert a történet- és politikával foglalkozó komoly férfi nem nélkülözheti Benjamin Constant legkiválóbb műveit, és ha e tartalomdus, eszme-gazdag és nagyszellemű 2 kötet könyvtárából még hiányzik, sietni fog azokat megszerezni. Igaz, mai nap is van még elég főnhéjazó politikus, kik a kormányzati elveket saját eszükkel, elméjükkel keresik, azonban az ily subjectív politika nem bír súlylyal: a politikusok többsége már állítja, hogy a mult értelmé meg velünk a jelent és ez tárja föl a jövő titkait.

A multa nézve senki sem adhat jobb fölvilágosítást, biztosabb utat, mint Benjamin Constant. Soha előbb eszű és éberebb ember nem élt át hidegebb szívvel oly különböző eseményeket, mint ő. Soha sem csontosodott meg benne egy eszme, soha sem ragaszkodott makacsul az eszmékhez; ellenkezőleg, sajátos természetének telhetetlen tevékenysége által ösztönözve, mindig új eszmék után járt, mindent megkísértett, mindent látott, mindent fölfogott és néhány futólagos vonással tapasztalatait az utók számára megörökítette. Nagy irodalmi érdem kell ahhoz, hogy valamely

lat felvételének tárgyalása mindkettőre külön történt szavazat többséggel a holnap üléseire tüzetik ki.

A képviselőház nov. 23-ki ülése.

Elnök: Bittó.

Jegyzők: Széll, Szeniczey, Mihályi, Kiss.

A kormány részéről jelen vannak: Lónyay, Pauler, Wenckheim, Tisza, Trefort, Szlávay, Tóth miniszterek.

A mult ülés jegyzőkönyve hitelesítettik.

Napirend: Korizmic határozati javaslatának felvétele.

Korizmic László. Az indítványozónak kötelessége levén indítványát bővebben kifejteni, elmondja az indokokat, melyek határozati javaslatának benyújtására kényszerítették. Mindig sajnálta, hogy az ellenzék némelykor nem ellenzék, hanem ellenséges állást foglalt el a jobboldallal szemben. Hibának tartja a házszabályok több szakaszát, melyek lehetségesnek teszik a tanácskozás megzavarását. Szükséges praecizozni a szabályokat, hogy a szabadszólás biztosítottak, de egyszersmind a rend is biztosítottak. Ily módon könnyebb lesz a reformkérdések megoldása és a parlamentarismus elve megvalósíttatik. A parlamenti többség kell, hogy döntőhatalommal bírjon, a hol ez nem történik, ott kezdetét veszi a forradalom és anarchia. Javaslatát ajánlja higgadt megfontolásra. Tömerdek a feladat, melyet Magyarországnak megoldani kell, hogy a többi államok sorában helyet foglaljon. Szónok kiemeli a Deákpárt politikájának helyességét. Nem tagadja az ellenzék hazafiságát, hanem csak politikájának helyességét. A nemzet többsége a választás által helyeslést fejezte ki a Deák-párt politikája felett. Kéri javaslatát hétfőre tárgyalásra kitűzteni.

Olvastatik Simonyi Ernő határozati javaslata.

Simonyi Ernő iparkodik kifejteni javaslatát s nem követi előtte szólót abban, hogy az ellenfél kiméletlenül megtámadja. A kormánynak a közvagyon kezelésénél tanusított eljárása gyanút ébresztett. A haza iránti kötelesség késztet intézkedni, hogy ily gyanúsítások megszüntetessenek s a kormány tekintélye megóvassék. Szól a vasutak engedélyezéséről, melyek nem nyilvános, hanem magán üzem adták meg. A keleti vasutot e szédelgő kor legbotránysabb ügyének mondja.

Korizmic beadott határozati javaslata, a házszabályok módosítása iránt jövő hétfőn fog tárgyalni, Simonyi határozati javaslata pedig névszerűen szavazással a többség által elvetettik.

Lónyay gr. bemutatja az 1871-ik évről szóló zárszámadásokat követelő határozati javaslat kíséretében. Határozati javaslat. Miután az állam-számvevőszék által átvizsgált, illetőleg elkészített 1869, 1870. és 1871-ik évi zárszámadásoknak, és az államszámvevőszék 1867 és 1868. év számtani vizsgálatra vonatkozó jelentésének az 1848. III. t. c. 37 § által elrendelt megvizsgálása s illetőleg jóváhagyása mind eddig meg nem történt; határozza el a ház, hogy mindezen számadások, illetőleg az azokra vonatkozó államszámvevőszék-jelentések és a miniszteriumnak ezekre tett észrevételei kiadatnak az állandó pénzügyi bizottságnak azon utasítással, hogy azokat vagy maga vegye tárgyalás és vizsgálat alá, vagy adjon véleményes jelentést megvizsgálásuknak módja iránt.

alkalmi irat, egy röpirat, tulélje az alkalmat, mely azt szülte. A restauratio kora Franciaországban roppant számu politikai röpiratra szolgáltatott alkalmat, mindnyájukról megfellekedett a világ, csak Benjamin Constanti örök becsüek. Midőn Laboulaye 1861-ben Constant iratait kiadta, nem egy lejezet olyanakká tñnt föl, mintha előtte való iratott volna. „Igen helyes“, ugymond, „midőn a multa fátyolt vetünk, ha a mult alatt hibákat vagy vétkeket értünk, de soha, ha alatta rendszert értünk; s a sarkelvek soha sem lehetnek kizárólag egy kor sajátjai, azok mindig alkalmazhatók, azok most is léteznek és a jövőben is létezni fognak. Midőn valaki azt vitatja, hogy meg kell kegyelmezni azon férfiaknak, kik a forradalmi rohamok által tévelybe vezettettek, az üdvös és nemes tett; azonban azt állítani, hogy maguk a tévelyek üdvösök és elke-rülhetlenek voltak, nekik tulajdonítani mindazon jót, mely ama korban létrejött, az valamennyi elmélet között a leggyászosabb. A rémuralom rendszerbe foglalva és ezen alakjában igazolva, borzasztóbb, mint férfainak vad és brutális kegyetlensége, mert bárhol létezik is e rendszer, ugyanazok a bűnök ismétlődnek, mig ellenben a rémuralom hívei létezhetnek a nélkül, hogy az ismétlődnek...“ Így bányik el B. Constant a jakobinusokkal, azonban a royalisták sem járnak jobban, mint eszes ember jobbra és balra egyaránt intézi támadásait és nem törődve azzal, hogy mint bátor férfi, jobbról és balról is kap csapásokat. „Megfőszta befolyásuktól a nép zsarnoksága által“, mondja bizonyos irokról, „az hitték, hogy már azáltal, hogy e zsarnokság megszűnt, befolyásukat visszanyerték. Ők nem érezték azt, hogy a polgárháborúk nemcsak az akademiákat zárják be, hanem azok az akademiái szellemet is rontják, és hogy hét évig tartó zavarok után, melyek minden erőt fölhasználtak, finom vonatkozásai, gyöngéd árnyalatai, csipős észrevételeik nem találkozhattak azon tetszéssel, melyet

A zárszámadások átvizsgálásával foglalkozó bizottság tekintsen meg a kormány által kötött minden oly szerződést is, melyre nézve felvilágosítást és okmányzerű tájékoztatást szerezni szükségesnek véli, s jelentését oly időbe adja be, hogy még ezen ülésszak alatt a zárszámadások a ház által is tárgyalhatók legyenek, és a törvény értelmében elintézték nyerjenek.

Ezen bizottság adjon az iránt is véleményes jelentést, hogy jövőre az államra nézve kötelező, és törvényhozási intézkedést nem igénylő, mely szerződések, s mikép lennének a ház tudomására hozandók, a nélkül, hogy ez által a közigazgatás törvényes hatásköre s annak rendes menete akadályt szenvedjen.

Kinyomatik és annak idejében tárgyalásra kitűzetik.

Legujabb táviratok.

Kézdi-Vásárhely, nov. 23. Dr. Cseh Károly baloldali jelölt 1291 szavazattal Bálint József 449 szavazattal szemben képviselővé választott.

Zágráb, nov. 24. Vakanovich elutasította a megye azon kérvényét, hogy rendkívüli közgyűlést hívasson egybe. — Miskatovich, egy kommentart tesz közzé azon irathoz, melyet b. Rauchhoz intézett.

Bécs, nov. 23. Giskrát Neubau külváros demokrata egylete meghívta jövő üléseire, mit Giskra visszatartott.

Lemberg, nov. 23. A ruthenek decz. 5-én nagy kongressust fognak itten tartani.

Florenz, nov. 23. A római Colosseumban holnap kezdődő demokrata gyűlés alkalmából nagy katona csapatok indultak ma innen és Livornóból a fővárosba, eshető zavarok elhárítására.

Róma, nov. 23. A „Giornale di Roma“ egy magántávirata jelenti: Remusat a nagyhatalmakhoz egy sürgönyt küldött, melyben tudatja azokkal, hogy Olaszországgal közösen iparkodott rábírní Görögországot a Laurion-kérdés békés megoldására; és kifejti, hogy ha Görögország hajthatatlan marad, Francia- és Olaszország kénytelenek erőlyes rendszabályokhoz folyamodni. — Konstantinovich Miklós orosz nagyherczeg Florenzbe utazott.

A királyföldi egyetem nov. 21-ki ülése.

A jegyzőkönyv hitelesítése után tudatja az elnök, hogy Szászsebeszék a lemondott Barittu Gy. helyett Dr. Pacurar Istvánt választá egyetemi küldöttnek. Több apró adóssági és peres ügy előntése után a hetes bizottság kérdése került napirendre.

Gebbel fölöslegesnek tartja a bővebb indokolást, ajánlja az indítvány elfogadását azon hozzáadással, hogy a hetes bizottság tagjait még a jelen gyűlésben meg kellene választani.

Macellariu nem érti, miért van szükség egy ily bizottságra, melynek feladata lenne a Királyföld szervezését illető munkát dolgozni ki,

a monarchia békés és gondtalan idejében tapasztaltak. A mint a papok visszakövetelték oltáraikat, a nemesek a feudális jogokat, azokn kívül visszakivánták e férfiak irodalmi befolyásukat, és csalatkozott reményük őket nemcsak a többé nem létező okok ellen ingerli, hanem egyszersmind az okozatok ellen, melyeket orvosolni lehetetlen volt. A körülmények ily egészen új rendjében ugyanazon befolyást akarták, mint azok régi rendjében hasonló eszközök által, és mivel a befolyást elvesztették az anarchia alatt, és mivel ezt vissza nem nyerhetik, azt vélik, hogy az anarchia még létezik. . . . Innen az elkeseredettség az emberek, a dolgok ellen, innen az a hevesség, melylyel el-tompult fegyvereiket forgatják, az a csodálkozással vegyes boszankodás, hogy csapásaikat nem kísért eredmény. „Igy irt Benjamin Constant 1797-ben. Ebből láthatni, hogy a helyzetek, és velük az emberek mindig ismétlődnek. Tanuljunk tehát olvasni a multa, és a jelen nem fog többé csodálkozással eltölteni.

És miután minden ismétlődik, nem pusztá kiváncsiságból térünk vissza Benjamin Constanthoz. A francia politikus különösen sokat tanulhat tőle. Egy sajnálatra méltó tévely, mely még most sem tűnt el, általában a politikusokat nagy hibákra vezette. A legtöbb politikus nem képes fölfogni a modern szabadság eszméjét, nem tudja fölfogni, mennyiben kell különböznie a modern társadalomnak a hajdanakor megszabadabb, leghatalmasabb társadalmaitól. A tizenyolczadik század összes filosofusai, élükön Rousseauval, könyveikben a zsarnokság azon eszméjét terjesztették, hogy az egyén kénytelen magát az államnak föláldozni. A Görögök és rómaiak, Saint-Just és az 1793-iki férfiakra nézve a politikai végzél volt minden lehetséges s eszközzel, legnagyobb egyéni áldozatokkal a nemzetet nagygyá tenni.

Vesszenek el a polgárok ezrenként, ha kell!

a midőn erre sehol sem szólított fel az egyetem, az 1868: trvcz. 10 és 11 §§-ei határozatának ép a tavalyi egyetem felett meg az illető felhívásra, ezért az indítvány felett egyszerű napirendre térést ajánl.

Schreiber Fer. arra hivatkozik, hogy míg az ország többi törvényhatóságai már újra rendezettek, a Királyföldön még mindig provisorium áll fenn, hogy az országos megyetörvény egyes szabályainak e területre alkalmazása felfüggesztett, — végül, hogy maig még mit sem tudnak arról, mi történt a belügyérhez felküldött operatúrmokkal. Amde a „Királyföld összes népessége“ óhajja, hogy a félrendszabályokat végleges rendezés váltsa fel.

Eszerint nemcsak jog, de kötelessége az egyetemnek a fölött tanácskozni, mely lépések történjenek e cél elérése végett. A megválasztandó 7-es bizottság feladata leendő javaslatot terjesztani az egyetem elé s akkor lesz rendjén a küldötteknek nyilatkozni az érdemleges tárgyalás folytán. Pártolja Gebbelt.

Dobó M. Ugy látja, hogy a jelen indítvány a tavalyi egyetemnek a helyhatósági reformra vonatkozó, hosszas, beható és jól megfontolt határozatait akarja újra tárgyalni. A többség és kisebbség, ugy a Zaminer által készített munkálatok fenn vannak a miniszterium kezében; a kormány nem hivta fel az egyetemet új vélemény benyújtására — ezért az egyszerű napirendre térésre szavaz.

Erre Gebbel indítványa felett szavazás történt, az nagyon természetesen elfogadtatott. Később a hetes bizottságba megválasztattak: Gebbel, Müller, Heidendorf, Schreiber, Macellariu, Litschken és Lang.

A brassói és beszterczei földmiv. iskolák állami dotációját illető B e d e u s-f é l e indítvány a 14-es bizottsághoz utasítottat.

A gyűlés végén elnök a hetes bizottságot megalakulásra hívja fel s munkára buzdítja; majd Müller indítványára elhatároztatik, hogy a jövő ülésen a 14-es bizottságot 15-ösré egészítik ki, miután az egyetemet küldöttek mindnyájan megérkeztek.

Külföldi hírek.

Versailles, nov. 22. A Kerdrill indítványát tárgyaló bizottságban Thiers a jelenlegi határozatlan állapot megszüntetését sürgeté; beleegyeznek a parlamentáris rendszer életbeléptetésébe, mely által a minisleri felelősség köre szélesbítettik, egészen azonban nem akar lemondani a vitákban való részvételtől. A nemzetgyűlés megkezdte a tárgyalást az Orleansok családii javainak visszaadása ügyében.

Mint Londonból jelentik, Sir Bartle Freres, ki a kormány megbízásából Zanzibárba utazik, hogy a rabszolgaság megszüntetését eszközölje ki, s hogy a Livingstonnal való közlekedés megnyitására működjek, 21-én indult el kíséretével Párison át Brindisibe, hol hajóra fog ülni.

London, nov. 22. Az internationale tegnapi gyűlésén igen kevesen voltak jelen. Marx sajnálatát fejezte ki a tagok számának folytonos csökkenése miatt, és constatálja, hogy ez apadás különösen a szárazföldön, Belgiumban és Ausztriában ro-

Legyen a többi zsarnoki hatalom alatt, ha szükséges! Csak a philosoph eszményképe valóstí-tassék meg, csak a hódító álmódott dicsősege teljesedjék be. Franciaország története 1790 — 1815-ig e szomorú elmélet fejlődésékként tűnik fel. Benjamin Constant volt az első, ki a forradalom és az első császárság tulesapongásai és visszaélései után tisztán látta, mi a tulajdonképeni szabadság.

Ő ékesszólásának hatalmával megtámadta, nem Rousseaut egyenesen, mert ennek neve nagy tiszteletben állott honfiai előtt, hanem a társadalmi szerződés (contract social) tanait; azt monda, hogy egy emelkedett szellemű philosoph szemel előtt az állam nem eshet egyetlenegy egyén áldozatául, hanem annak ugy kell rendeztetnie, hogy az összes polgárok szabadságának a lehető legnagyobb fejlődést biztosítsa. Benjamin Constant óta hányan vallották ez elveket, hányan adtak azoknak szigorúbb alakot. A modern szabadságnak illetén fölfogása századunk legnagyobb vívmányává válik a politikai téren.

Olvassuk Benjamin Constant beszédét, melyet Párisban 1819-ben a kir. Athenaeumban tartott. Abban megtaláljuk a fáradhatlan politikus egész szellemi tevékenységéhez a kulcsot. Egyéni szabadság oly terjedelemben, hogy mások szabadsága ez által ne korlátoztassék, szabadság minden tekintetben, sajtó-, szólási-, egyesülési, vallásszabadság, ezek képezik szerinte a politikai intézmények végzéljét, legyen a kormány monarchikus vagy köztársasági. A kormányalak kérdése Benjamin Constant előtt mindig másodrendűnek tűnt föl; elmékedéseiben a végzél mind az eszközök fölő helyezé és azért a nélkül, hogy önnön magával ellenmondásba essék, 1815-ben a királyi párthoz szegődhetett, bár azelőtt köztársasági volt. Ekkor ugyanis senki sem gondolt a köztársaságra, a törvény és monarchia visszaállítása fölötti öröm őszinte

hamosan mutatkozik. Marx nagyobb összetartásra szólít fel egységes rendszer szerint.

Mint az „Osserv. Triest”-nak Cetinjeből 7-ről írják, a törökök folyvást számos kisebb városokat építenek az albaniai határvonalon. Podgorizza török lakossága, úgy látszik, a montenegróiak esetleges betörésétől félve, nem rakja le fegyvereit, s nem mer a házaktól messzire eltávozni. Hasonló bizalmatlanság nyilvánul a montenegróiak részéről is, s ekként a határ mindkét részről számos pontokon katonailag van megszállva, a nélkül, hogy a levelező véleménye szerint bármelyik részen ellenségeskedések szándékoltatnának.

A „Times” szó szerinti fordításban hozza a legújabb Oroszország s több közép-ázsiai khán-ságok közt kötött kereskedelmi szerződéseket, s e tárgyban nagy resignatióval így nyilatkozik: „Mi s a világ többi része a polgárság haladásából hasznot fogunk húzni, s ez kibékíthet bennünket Oroszország hatalmának tagadhatlan terjeszkedésével.”

Páris, nov. 21. A balközép majdnem egyhangulag elhatározta, hogy tekintettel arra, miképp Franciaországban állandó kormányra van szükség, a nemzetgyűlésben törvényjavaslatot fog előterjesztetni oly alkotmányos reformok iránt, melyek Thiers hatalmának meghosszabbítását, egy köztársasági elnök kinevezését, a nemzetgyűlés részleges megújítását, egy második kamara alakítását és a minisiteri felelősséget foglalnak magukban. E javaslat előterjesztésének idejére nézve még nem történt megállapodás.

Versailles, nov. 22. A Kerdrel-féle indítványt tárgyaló bizottság ragaszkodik a felelős ministerium megalakításához és Thiersnek a vitában való részvételéről lemondáshoz. Kilatás van rá, hogy a pártok megegyeznek abban, miszerint Thiers hatalma négy évre meghosszabbítható.

Madrid, nov. 21. A cortesülésben kinyilatkozta Zorrilla, hogy a carlista-bandák elnyomása végett Cataloniában erélyes fellépést tart szükségesnek, a nélkül azonban, hogy az alkotmány megsértetnének, ellenkező esetben kész lemondani. A király ma reggel valamivel jobban volt. Mint állítják, Moriones Catalonia főkapitányává nevezte ki.

UJDONSÁGOK.

Kolozsvár, nov. 25-én

Egyetemi polgáraink baráti kézfogása tegnap ment végbe. E zártkörű és fesztelen ünnepélyről alig lehet szépét írni. A szellemi küzdelem harcosai ülték a barátság és testvériesülés ünnepét örök szövetséget kötvé a tudományos művelődés zászlója alatt. A Redoute nagy terme már 7 órakor fényesen ki volt világítva, nemsokára Salamon János népzene-sz társulata ráhuzta a lelkesítő magyar dallamokat. Az egyetemi polgárság helyet foglalt az asztalok körül. Szép s megragadó látvány volt ez, midőn majd nem 200 ifjú szellemi munkás gyűlt egybe; arcukról a lelkesedés a minden jó és szépért hevülő ifjú ép kedély tükrözött vissza. Az esti étkezés folyó ünnepi pohár s egymást érték a játszi szelleműs toasztok. Rosenberger Albert volt

és általános volt. Csak a bonapartisták és néhány katona tiltakozott — bensejében, és a kis császári táborban született a restauratio szabadelvű ellenzéke. Ennek tagja volt Benjamin Constant.

Főnéb mondottuk, miképp értelmezte a szabadságot; a kormánytól azt kívánta, hogy erélyes és hatalmas legyen; ennek föltételül a jó szervezetet állította fel. Az alkotmányos monarchia szervezetét, a rendszer minden kiegészítő részének, a kormánygép — ha szabad így nevezünk — emberi szellem egyik legnemesebb, legnagyobb eszméjét — minden kerekének tanulmánya foglalkoztatta Benjamin Constant elméjét haláláig. Szigorú és határozott gondolkodásmódja igen alkalmas volt a szellemi tevékenység e nemére. Bátran mondhatni, hogy utána nem egy mélyebb elméjű és magasabb műveltségű szellem fogott ugyanazon munkához, azok nem voltak képesek e tárgyban újat teremteni. Az alkotmányos politikáról írt mű, melyet Benjamin Constant az utókornak hagyott, bizonyos tekintetben classicussá vált és a kitüntetést meg is érdemli.

„Hanem, ki beszél ma alkotmányos monarchiáról? Ma a köztársaságban élünk és akarunk is benne élni! . . . Mi mindent elkövetünk, hogy új intézményeink megszilárduljanak. Franciaország-nak valamikor köztársasággá kellett lennie; és hinni kell, hogy annak ideje elérkezett, mert a monarchikus kormány minden maradványa, úgy látszik, kimerült. . . Hanem ok-e az arra nézve hogy megvessük a multat és azt a könyvet, melyet Laboulaye nekünk ad, föl ne nyissuk?” Ezt bizonyára egy gondolkodó politikus sem teszi. Vakmerő állítás volna azt mondani, hogy mindaz a mi jó a monarchiában, rossz a köztársaságban; vannak elvek, még pedig a leglényegesebbek, melyek a kormány legkülönbözőbb alakjai mellett örök érvényűek, ilyenek: a hatalom megosztása, annak kelléke, a kormánytagok felelőssége, a kép-

az első, ki poharat emelt Kolozsvár városáért és annak polgáraiért; utána Csiki F. az egyetemi kör; Izkucz „a karok testvéries viszonyára” és Nagy Mór magára az ifjuságra üritettek poharat. Néhány percz múlva pohárral a kézben s egymás jobbját megragadva kötetted meg a barátság: egyszerre jó ismerősökké testvérekké lettek mindnyájan. Következett a lakoma második stadiuma. Izkucz éltette Nagy Mór-t mint az „egyetemi kör” leendő elnökét; Simai a „közgyetértés” Indali Gy. a „szabadelvűsége” emelték poharat; mely után Benedek A. igen sikerült felköszöntése következett a „magyar nyelv kultiválása érdekében.” Gr. Csák y M. megemlékezett a „tanári kar”-ról s reá emelte poharát, éltette mindnyáját együttesen. — Még csak két szép momentumát említhük meg ez ünnepélynek, egyik: Kerek Samu rimes köszöntése ugy Hegedüs L. szép toasztja az egyetemi polgárság buzdítására. A „dalkör” jelenlevő tagjainak művészi éneke is rázendült. Leirhatlan lelkesedéssel fogadtatták a vendégek viszonzó toasztja. Az egész mulatság csupa kedv és vígység volt, fűszerezve élez s elmés társalgással, melyet Salamon János érzéletesen játszott csárdásai kísérték. Az őszinte barátság ez ünnepélye 12 órakor ért véget s az egyetemi polgárság szép rendben, elosztott haza, magával vive a nap egy-egy edes emléket.

Ócs. és Apostoli kir. Felsőge f. é. nov. 12-ről kelt legelsőbb kézirattal, a váosi és nagyváradai római katolikus megyés püspökök: Peitler Antal és Lipovniczy István-nak, az egyház és az oktatás terén, valamint a közügyek előmozdítása körül szerzett kitünő érdemeik elismerésül, a titkos tanácsosi méltóságot díjmentesen legkegyelmesebben adományozni méltóztatott.

Király ő felsége jelenleg Bécsben idős, és f. hó 21-én a délelőtti órákban sokakat részéltetett ált. kihallgatásban, így a többek közt fogadta Andrássy Gy. gr. külügyminisiter és nov. 20-án a bécsi burgban ünnepélyes udvari ebéd volt, melyre Andrássy és egy rakás angol uron kívül, még az udvari főtisztviségek is hivatalosak voltak.

Lipót bajor hg nov. 21-én reggel Budáról Bécsbe érkezett s a Burgban való rövid időzés után Bajorországba utazott el.

A korcsolyázó-egylet választmánya tegnap d. e. 11 ó. tartott gyűlést a tanácsház nagytermében, az alapszabályokat felolvasták, reflectáltak a részvények kibocsátására és a beirattási díjat 1 ftban határozták el; e mellett abban állapodtak meg hogy jövő vasárnapra a tanácsház termébe közgyűlést hívnak össze.

A branyiezkói hősök emléke. A Szepesség hazafisága 4 év előtt gyűjtéseket indított meg, hogy a szabadságharc egyik legdi-
csőbb eseménye meg legyen örökítve a Branyiezkón. A gyűjtés megindulván, a szobor mintájának elkészítésével a Löcsén lakó tehetséges szobrászt, Faragót bízták meg, ki azt el is készíté. De a minta föl is emészté nagy részt a hazafias adományoknak és arra gondolni sem lehetett, hogy a drága öntést valamely külföldi intézetben eszközöltessek. Szoboröntéssel még eddig Magyarországon senki sem foglalkozott s nem akadt gyár, mely bátor lett volna az első kísérletet megtenni, míg a praeknalvi (szepességi) vasgyár igazgatója el nem vál-

viselet módja és annak megújítása, ez elvek sohasem változhatnak, legyen a végrehajtó hatalom örökös vagy bizonyos időre választott. Sőt, ha egészen új kormányformát kellene teremteni, olvasnunk kellene azon iratokat, melyek az előtünk élt nagy szellemektől reánk maradtak.

A politikai tudományokkal ép úgy van az ember, mint másokkal: csak a már meglévő felfedezések alapján tehetni újakat. Miként a természet folytonosan változik és megújul, hosszú korszakokon át új szervezeteket hoz létre, de az eredeti terv nem változik és a későbbi szervezetek csak úgy foghatók föl, ha az előzőket ismerjük, épp úgy van a politika. Nem elégséges Benjamin Constant műveit tanulmányozni, hanem olvasni kell előtte Montesquient és Rousseaut, később Tocqueville-t, mert ez utóbbi annyira kiszélesítette a politikai látókört, hogy a modern politikusoknak bő terük van gyümölcsöt hozó vizsgálataikra.

Elismeréssel kell tehát Laboulaye fáradságát fogadnunk, a melylyel gondosan egyesítette azon férfiu politikai műveit, kit a restauratio szabadelvű férfiai büszkén publicistájuknak vallottak. Laboulaye az első kötet elé terjedelmes bevezetést adott. Benjamin Constant nagy számu tárgyra terjesztette ki figyelmét; legnagyobb részük oly módon meritettek ki, hogy róluk nincsen mit mondani, mit mondhatni például a minisiteri felelősségről, vagy a sajtó szabadságáról, a mit Benjamin Constant nem mondott volna? Hanem van a politikai életben elég pont, melyek fölött a nagy publicista véleménye nem birt megállapodásra jutni; itt kiegészítésre szorulnak művei. Ezt megtette Laboulaye említett bevezetésében. E bevezetés azonban felbecsülhetlen tájékozást nyújt ama számtalan részlet fölött, melyeket az olvasó Benjamin Constant egybegyűjtött politikai irataiban föllet; e kritikai, csak néhány lapra terjedő átnézet által Laboulaye e mű kiadásának becsét tetemesen emelte.

lalta a feladatot s a gyárnak egész más czélokra berendezett öntődjében a gyárigazgató: Aradi János, a munkások és az eszközök gondos felhasználása és óvatos felügyelete mellett a szobrot oly szépen megöntötte vasból s oly sikerülten bronzírozatta, hogy a mű, mely mint első hazai szoboröntvény is nevezetes, osztatlan tetszésben részesül. A nagy szobor honvéd alakja 8 láb, a zászlórúddal együtt a magasság 12 láb. Teljes elismerés illeti a gyárnak tulajdonosát: gr. Csáki Lászlót, a ki kész kiadásokat is alig számítván, összesen csak 1000 fítot fizettetett az összes anyagért és öntési munkálataikért, így tevén lehetővé a mű létrejöttét.

Városi és monostori tűzoltóink nagy menet gyakorlatra tegnap d. u. 2 óra után indultak el a Básra vezető uton, a honnan csak 1/2 7-kor érkeztek vissza a tanácsház udvarára, dob és trombita szó mellett, mire szét öszoltak csakhamar. — A csapatot Gamauf V. a monostori önkéntes tűzoltók főparancsnoka vezette; a városiak élén alparancsnok Br. Bánfi Kálmán állott.

Rátskai a híres magyar-művész — mint a távirat hirdette, csakugyan megérkezett városunkba s ma este a Redout termében tartja előadását.

A műsorozat változik. Ma „Don Caesar de Bazan” című jeles darabot adják E. Kováts Gyulával a czimszerepben. Ez egyszer a műsorozat változása a közönség tetszésével találkozik.

Göthe és Schiller Shakespeare korában már ismert egyéniségek voltak, sőt szobraik még requisitumul is használtattak; erről a „Velenzei kalmár” mult szombati előadása bárkit meggyőzhetett, mert a két német költő mellszobra ott díszlett Portia termék egyik asztalán.

Simor János herceg-prímás az esztergomi egyházmegyei segédlelkészek fizetését már második évben sajtójából jelentékenyen fölemelte.

Köszöntelep. Bihar megye Kigyik községe határában köszöntelepre találtak.

A „Magyar Polgár” újdondásza ráfogásokkal vesztegeti a papírosát. Ha lapja ir, tudhatná, hogy mindazért, a mi valamely hírlapban megjelenik, csak a sajtóhatóság idézheti meg az illető író, a rendőrség tehát monitoriumot a sajtó munkásainak nem osztogathat; a „K. K.” újdondásza az ilyen egy rendőrfőnöktől sem fogadná el, annál kevésbé egy kötelmet és jogkört nem is értő alárendelt hivatalnoktól: ezzel tartozunk magunknak, de még inkább a sajtó méltóságának, amelyet a „M. P.” újdondásza az igazsággal együtt szem elől tévesztett. Egyéb megjegyzésünk nincs a pusztában elhangzó szóra.

A világiállítás alatt Bécsben francia szintársulat is lesz, melyhez a párisi „Theatre français” három legtehetségesebb tagja: Delaunay, Coquelin urak és Favart k. a. már szerződötve vannak.

Jégeső. Mult szerdán d. u. Szabadka környékén vihar tombolt s villámás és menydörgés közt serény nagyságu jég hullott.

Fütyhangverseny. Aradon egy uri ember fütyhangversenyt tartott, mi annyival pikánsabbul ütött ki, hogy a közönség is segített, kifütyölvén a hangversenyzőt.

Eggenberger akad. könyvkereskedésében ép most jelent meg „Földrajzi kis Atlas” nép, ipar és vasárnapi iskolák használatára. Tartalom: 1. a két félgömb, 2. Európa, 3. Azsia, 4. Afrika, 5. Amerika, 6. Ausztrália, 7. Magyarország, 8. Osztrák-magyar birodalom, 9. Németország. — Ára 80 kr.

Samassa József szepesi püspök a löcei gymnasiumban husz szegény tanuló iskoláztat a maga költségén.

Naiv anyóka. Midőn II. József császár közel száz évvel ezelőtt körutat tett az erdélyi részeken, Medgyesen egy öreg asszony hozzá ment, hogy kérje katonafi elboacsátását, s ezen szavakkal köszöntött be a császárhoz: „Jó napot császár ur! Sok jót kívánok. Hogy van az anyám-asszony? Egészséges-e?” József barátságosan felelt e naiv kérdésekre, néhány aranyat adott a vén asszonynak, s azt monda, hogy utazásaiban még soha senki sem kérdezősködött anyja felől eddig, s jutalmul ezért megígérte, hogy fiát hazabocsátja.

Reményi Ede meghívást kapott Kairóból hangversenyekre. Valószínűleg el is utazik december közepén, hat hetig marad ottan, s egy párszor a művészetkedvelő alkirály termében is lesz alkalma játszani.

Farkas a levegőben. Különös jelenet adta elő magát nemrég Melun környékén. Egy legújós néhány barátjával, épen készült kéjutat tenni a levegőben, a gömb már meg volt töltve, s épen fel akartak szállani, midőn rettegés ordítások között egy állat ugrott a léghajó csolnakjába. Egyike a jelenlevőknek elvágta a köteleket és a gömb hirtelen fölemelkedett. Ekkor egy férfi ro-

hant elő, minduntalan kiáltva: „A farkasom, hol van a farkasom!” De a farkas egy állatseregletből megszökve már fenn a magasban hajózott.

Girardin Emil egy új „Egy nő, kinek három kedvese van” című darabot írt, melyben saját élményeit adja elő a házasság életéről.

Emberevő par excellence. Fidszigeten nem rég egy cannibalfőnököt fogtak el, ki mint az angol lapok írják, azzal dicsekedett, hogy 900 sült ember husából evett.

Statisztika. Oroszország vasutvonalainak hossza 1873 jan. 1-én 13,945 verstnyi kész és 3690 verst munkában levő vonal lesz.

New-Yorkban a f. hó 17-én letelt heten 26 égés volt, melyek 19,250 dollár kárt okoztak, azonban a biztosítási összeg 153,140 dollár volt.

Orkán. Bécs környékén f. hó 12-én éjjel nagy orkán dühöngött, mely a vasuti távirad-fákat többnyire mind kitérdelte, minek az lett követke-zése, megszakadván a táviradai közlekedés, több vonat megkésétt, sőt a bécs-szalburgi pályavonal, összeütközés is történt, néhány kocsi összetört de az utasok közül senki sem szenvedett sérülést.

Egy összeesküvő élet folyama Nemrég halt meg a Kaukaszban mint az Österr Ztg.-nak írják, 72 éves korában egy tagja ama katonai összeesküvésnek, melynek czélja volt Miklós czár detronisálni (az u. n. dekabristák összeesküvése; 1825-n.) ez nem volt más mint Suthof Sándor kapitány. Kiewi születésű volt s amaz összeesküvés kitérőkor hadnagy egy testőrezredben s az abban való részvételért 21 társával együtt egy katonai törvényszék által halálra ítéltetett. Miklós czár kegyelemből élethossziglani nehéz kényszermunkára változtatta az ítéletet s a szerencsétlen 15 borzalmas éven át dolgozott láncra verve egy sibiriai bányában. Később ismételt czári kegy folytán a nehéz kényszermunka helyébe a Sibiriaiban való meglepedhetés engedélyeztetett s az 1848-iki évben meg lőn neki engedve újból a hadseregbe való belépés. A Kaukaszban való szolgálatot választotta s itt a közlegénységből kapitányságra felvívé.

Hord-e ön flanellt kisasszony? Pesten, hol a cholera jelenleg oly nagyban uralkodik, azt gondolná az ember, hogy senki sem gondol arra, miképp életét egy szép élet pár nőül vevésével szépitse. Mindezek dacára a házasságok száma az utóbbi hetekben egyáltalán nem lett kevesebb s a lakodalmak a lehető legnagyobb fényűzéssel megtartatnak. Esteli után tánczestély következik, mely többnyire kiváló kivirradtig eltart. Egy ily lakodalmi táncmulatság alkalmával történt, hogy egy fiatal fiatal ember egy szép városi k. a.-al keringőt tánczolt s ezután a nő mellé letelepedett, hogy őt társalgásával mulattassa. De nem tudta, hogy mivel kezdje el a társalgást, az időről beszélni ez igen elcsépett dolog lett volna, s így az egészségügyi rendszabálya emlékeztve teljes erélylyel kérde: „Hord-e flanellt k. a.?” A fiatal hölgy egészen elbámulva ily különös kérdésen, hirtelen összeszedé magát s így válaszolt: „flanellt nem hordok uram — de wattát igen fülemben, hogy bizonyos dolgokat ne kellessék hallgatnom.”

Nemzeti színház.

Vasárnap, nov. 24-én a „Czigány” népszim-mű 3 felvonásban. A közönség mindig szívesen fogadja e népsziművet, mutatja azon körülmény, hogy az annyiszor látott „Czigány” tegnap is egész a szufolásig tölté meg a színházat. Mi az előadást illeti, annak sikere leginkább Bóer Em m á t (Rózi)-t illeti, oly szépen és jól játszott, hogy nyílt jelenetekben is többször megtapsolta a közönség, a 2-ik és 3-ik felvonások előtt hatszor hívta ki egymásután. Szentgyörgyi (Zsiga) alakításában kissé túlzott; némely jelenete azonban meglehetősen sikerült. Halmi (Gyuri) szerepében nem volt elég otthosias; a paraszt legény jelmezében minduntalan urfít láttunk személyesítve. Halmi értelmes színész, az tagadhatatlan; de neki, mint eddig tapasztaltuk, leghálásabb tért nyújt a vigjáték és operette, melyekben alakját és hangját érvényesítheti, jó lesz a Gyuri-féle szerepeket másra bízni. Körörsyné (Mártonné asszony), Dékány Róza (Évi), Dezső (Peti) és Krasznai kis szerepökben meglehetősen működtek. Kendi (Kurta) a keményszivű nagybátya mord alakjában helyén volt. Végre Hegyire nézve van pár szavunk, kinek fül-sértő rikácsolása kiállhatlan s közönségünk hallszervét valóságos kópádra vonja. A zenekar és a kar dicséretesen működtek.

Felelős szerkesztő Sándor János.

Nyiltér.

Ajánlkozás.

Egy nyugdíjazott katonatiszt, a ki számos évig külföldön tartózkodott, s birja tökéletesen a francia, angol, magyar és német nyelveket, óhajt egy előkelő családhoz jutni, vagy mint nevelő, vagy mint nyelvmester, helyben vagy vidéken. Leveleket elfogad a szerkesztőség K. L. B. betűk alatt.

Hirdetmény

a hus fogyasztási adó hasznóbérlésnek árvozeséről maros-széki Egerszeg, Hidvég, M.-Sz.-Király, Megyefalva, Nánánfalva, Kisfalud, és Remeteszeg községekre nézt.

Az árverés, mely az egyetlen, az az első és utolsó leend, 1872 **december 4-én**, reggeli 9 órakor M.-Vásárhelyt, a m. k. pénzügyőrségi biztosság irodájában fog megtartani.

Ezen községek csak is együttesen, az az egyike a másik nélkül nem fognak bérlés adatni.

Kikiáltási ár a husnak elhasználásától járó fogyasztási adóra nézt összesen	295 frt. és pedig
Egerszegre nézt	20 frt.
Hidvégre nézt	33 frt.
M.-Sz.-Királyra	134 frt.
Megyefalvára	10 frt.
Nánánfalvára, és Kisfaludra nézt	84 frt.
Remeteszegre nézt	13 frt.

összesen fenttebbi 295 frt.

Az árverésben részt venni kívánók kötelesek a kikiáltási ár tiz száztólját, mint bántapénzt letenni.

Írásbeli ajánlatok elfogadtnak a m. k. pénzügyigazgatóságnál 1872 **november 30-ig**, vagy pedig a m. k. pénzügyőrségi biztóságnál M.-Vásárhelyt, az árverés kezdetéig.

Kolozsvártt, 1872 november 20-án.

A m. k. pénzügyigazgatóság

(617) 1—3

Új sorsjegy csoportok

a december 1-én, január 1, 3, 5, 15, 30 és február 1-én leendő legközelebbi huzásokra, a melyeknél már az **első részlet lefizetése után minden sorsjegy összes nyereségre egyedül játszik az ember**, s e mellett azt az előnyt élvezi, hogy a sorsjegyeket a részletjegy határozmányai szerint egymásután kapja meg.

A fizetés tartama alatt juthatni tehát következő eredeti sorsjegy birtokába:

I. Csoport.

400 frankos török sorsjegy; huzás

december 1-én, főnyeremény **600,000 frank.**

50 frtos 1864-ki sorsjegy; huzás

január 1-én, főnyeremény **125,000 frt.**

Innsbrucki sorsjegy; huzás január

3-án, főnyeremény **30,000 frt.**

Salzburgi sorsjegy; huzás január-5 n.

főnyeremény **40,000 frt.**

40 forintos Genois-sorsjegy; huzás

február 1-én, főnyeremény **52,500 frt.**

II. Csoport.

50 forintos 1864-ki sorsjegy; huzás

december 1-én, főnyeremény **125,000 frt.**

Windischgrätz-sorsjegy; huzás decz.

1-én, főnyeremény **21,000 frt.**

50 frtos triesti sorsjegy; huzás jan.

1-én, főnyeremény **10,000 frt.**

40 frtos Salm-sorsjegy; huzás jan.

15-én, főnyeremény **42,000 frt.**

40 frtos Clary-sorsjegy; huzás jan.

30-án, főnyeremény **26,250 frt.**

Minden sorsjegyeket, a melyek

évenként 31 huzásban,

három milliónál több

legmagasabb összegre játszanak, 15 frtnyi

első részletfizetés és 29 további havonként

10 frt. részletfizetés vagy 16 negyedévi

20 1/2 frtos. részletfizetés mellett áruljuk.

Bélyeg egyszer mindenkorra 2 frt. 55 kr.

A török és triesti sorsjegyek kamatai a

vásárlóké az első részletfizetés teljesítésétől

kezdve.

A megrendelést s a további részletfizetéseket

postai utalvány által teljesíthetni.

Minden, az osztr. birodalomban engedélyezett

sorsjegyet egyenként, vagy tetszés szerint

összeállított csoportokban is áruljuk.

16 főnyereményt nyertek már nálunk,

a melyeket ki is fizettünk.

Az osztr. Industrial-Bank váltó irodája.

ezelőtt

Fürst Eduard.

Bécs, Istvántér.

(616) 1—3

Előfizetési felhívás

az 1872 december 1-től kezdve Bécsben megjelenő

"Wiener Communal-Organ"ra

az összes községi élet közege, különös tekintettel

a kerületi képviseletek, kereskedelmi kamarák, takaré- és előlegező pénztárak autonóm szervezetére.

A „Wiener Communal-Organ” célja, a községi képviselet és községi törvényhozás minden kérdéseit szakértőleg megvitatni, s minden községi ügyben próbált vezető lenni. Hasonlólag közege leend a kerületi képviseletek, kereskedelmi kamarák, takaré- és előlegező pénztáraknak is, hogy az önkormányzat e fontos mezején jó tanácsosul szolgáljon, s a legmintaszerűbb intézményeket ajánlja.

A „Wiener Communal-Organ” nélkülözhetlen tehát minden községi és kerületi hatóság, minden kereskedelmi kamara, valamint minden takaré- és előlegező pénztárnak.

A „Wiener Communal-Organ” buzgón fogja elősegíteni a községi és kerületi hatóságok, a kereskedelmi kamarák, takaré- és előlegező pénztáraknál alkalmazott hivatalnokok érdekeit, s az é tekintetben felmerülő panaszokat és óhajokat mindig nyilvánosságra fogja hozni.

A „Wiener Communal-Organ” hozni fogja jelesebb községi, kerületi, kereskedelmi kamarái, takaré- és előlegező pénztárak elnökei és tagjai arczképét és életleírását.

A „Wiener Communal-Organ” különösen ajánlható minden községi és kerületi hatóságnak, kereskedelmi kamarának, takaré- és előlegező pénztárnak pályázati hirdetések felvételére, megüresült hivatali állomások betöltése esetén, stb.

A „Wiener Communal-Organ” havonként kétszer jelenik meg, s ára postai elküldéssel együtt egész évre **csak 4 frt., félévre 2 frt., negyed évre 1 frt.**

Előfizethetni postai utalvány által a „Wiener Communal Organ” adminisztrációjánál Bécsben, IX., Dietrichsteingasse Nr. 8.

A „Wiener Communal-Organ” szerkesztősége,

Bécs, IX., Dietrichsteingasse, Nro. 8.

Leszállított áron árul!

Poszler Gyula

divat-üzlete Kolozsvártt,

hidutcza (STREICHER-féle ház)

Hódolni óhajt annak, mit a t. cz. közönség régen vár; s tudatja ezennel, hogy minden a raktárában lévő **szőr és selyem köntös kelmék, férfi ruha szövetek, nagykendők, longsálók, bécsi, hollandi és rumburgi vásznak, perkállok, asztalneműek, paplanok, topánok** és számtalan egyéb cikkek közül egy

végeladást rendez!

Leszállított áron árul!

Demjén László
m. k. egyetemi könyvtárnál Kolozsvártt megjelent és általa minden könyvkereskedésben kapható:

Kolozsvári történelmi társulat
Oklevéltár (I. kötet) 513. kr. u. — 1540. Kr. u.)
Egy külön kötet világrészítő rajzokkal (36 tábla.)
Irtó Jakab Elek.
Ára 10 frt. (327)

E minden tekintetben nagy, epochális munkát itt hosszasan dicsérgetni és ajánlani feleslegesnek tartom, csak annyit kívánok megjegyezni, hogy Kolozsvár város e munka kiadásával magának maradó emléket emelt. Siessen tehát a város értékes t. közönsége, e munkát pártfogása alá venni és terjeszteni, hogy a nagyszorgalmú és szaktudós írta minél több kedvet öntson e munka folytatására, melynek legérdekesebb része az újabbkor története lesz. A ki megszerezte magának ezen 3 részből álló első kötetet, az bizonyára érdeklél fogja lapozgatni és benne buvárkodni, s a folytatását minden áron megszerezi magának.

Szekely oklevéltár.
Kiadja a m. történelmi társulat kolozsvári bizottsága,
szerkesztette
Szabó Károly.
I. kötet 1211 — 1519. 1872 Ára 2 forint.

A kolozsvári királyi szabadalmazott

TEMETKEZÉSI INTÉZET

Entreprise des pompes funebres

egy évi működése alatt teljesen bé bizonyította, hogy városunknak diszére, a t. cz. közönségnek hasznára van. Az intézet főállása óta **temetkezéseink diszesebbek s jóval kevesebbe kerülnek**, mi az által lett elérve, hogy az intézet saját begyakorlott személyzetet, fogatokat, különböző gyász-szekereket, fa- és ércz-koporsót s egyéb

gyász kellékekből raktárt tart,

hogy mennyire kiérdemeltük a t. cz. közönség bizalmát, mutatja az, hogy helyt és vidéken minden nagyobb szerű temetést intézetünk végezett.

A rendes temetések 25, 50, 100, 150, 200, 300 és 400 forintosok — azonban ezen díjszabállyal tetszés szerinti eltérés eszközölthetnek s kívánatra **drágább** vagy **olcsóbb** temetés is rendeztetik.

A felsorolt díjakért az intézet a díjszabály szerint koporsót, párnákat, lepedőt, mádráczot, szentakarót, ravatalt, szoba diszitést, gyertyákat, egyházi szertartást, harangozást, szomorú jelentést, gyász és kíséző kocsikat, egyenruházott személyzetet, sirásatást és befedést szolgáltat ki, rendez és állit elő oly pontossággal, hogy a gyászoló család közreműködése legkevésbé sem lesz igénybe veve.

Ércz- és fakoporsók felszerelve vagy a nélkül magára is szolgáltatnak ki gyári árban.

Felvételi iroda: **Bogdán István** üzletében. Intézeti és raktári helyiség kül-tordautcza a temető bójárásnál balra.

Kolozsvártt, október hó 1872.

A temetkezési intézet.

Bogdán István,
igazgató.